קורא ואין צריך להפריש. דכיון שקרא עליו שם ילא הכרי מתורת טבל ושאר המעשרות הוא צריך להפריש על כרחך לפי שצריך להפריש ממעשר ראשון תרומת מעשר וליתנה לכהן שהיא במיתה לזרים ומעשר שני צריך להעלותו לירושלים ולאכלו: **רבנן** סברי ודאי **טביל**. לפיכך ספיקו צריך להוליאו מידי ספק טבל: **לא** נחשדו. דממונא הוא אין בו איסור אכילה אלא גזל עניים ואיהו לגזל עניים לא חיים: **אפרושי מפריש** ליה. לאפקועי טיבליה נהי דמעשר ראשון לא מפריש דסבר אי מפרישנא ליה בעינא לאפרושי תרומת מעשר מיניה שהוא במיתה ונותנה לכהן ומעשר שני נמי אי מפרישנא ליה בעינן אסוקיה ומיכליה בירושלים: מחלוקת בחטה. שהיא כברייתה: כך מחלוקת בזו. דקסבר ר' שמעון בכל האיסורין כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לענין קרבן על שגגת כרת והלכה למשה מסיני היא: **מתני'** עד שלא קרא עליהן. ארמי אובד וגו' ובגמרא [ו] ילף היכן הוזהר: קדשי קדשים חוץ לקלעים. או שאכל קדשי קדשים בזמן משכן חוץ לקלעים ובגמרא [ח] מפרש היכן מוזהר: קדשים קלים. חוץ לחומה אזהרתיה מלא תוכל לאכול בשעריך וגו' וכן מעשר שני ובגמרא פריך מעשר שני (ט) תנא ליה לעיל מעשר שני והקדש שלא נפדו והיינו שאכלו חוץ לחומה בלא פדיון: המזותיר בטהור אינו לוקה. כדאמר לעיל [י] בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה כו': השובר. עצם בטומא כדאמרינן בפסחים (דף פג.) ועצם לא תשברו בו בכשר ולא בפסול: לוקה **ואינו משלם**. קסבר שלא מעיקרא משמע ואין כאן לאו שניתק לעשה דאע"ג דכתיב שלא תשלח אחר לא תקח לאו למימרא דאם לקחת שלא אלא לא תקח אלא שלחנה קודם לקיחה [יא]: **וחכמים אומרים משלם ואינו לוקה**. קסברי שלח אחר לקיחה משמע ולאו שניתק לעשה הוא: **גמ'** זו דברי ר' עקיבא. מתניתין דקתני בכורים קרייה מעכבא בהו ר' עקיבא היא שהיה רגיל רבי לסתום דבריו במשנה בסתם בכמה מקומות והכי שמיע ליה לר' יוחנן דאית ליה לר' עקיבא קרייה מעכב בכורים: הנחה. לפני המזבח מעכבת בהן דשנה בה קרא (דברים כו) והניחו לפני וגו' (שם) והנחתו לפני וגו': **ונימא** זו דברי ר' שמעון. דהוי ליה לאיתויי סייעתא למילתיה ממתניתין [ג] דלקמן דשמעינן לר' שמעון בה דאית ליה כי מתניתין דקרייה מעכבא בהו: מאי ר' שמעון. היכא שמענא ליה דאמר הכי: ותרומת ידך. סיפיה דהאי קרא הוא לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ותירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבותיך ותרומת ידך ודרים ר' שמעון לקרא מסיפיה לרישיה דאי הוה דרים ליה מרישיה לסיפיה לא מדרים ליה כי האי גוונא ולקמיה מפרשינא ליה: **תרומת ידך אלו בכורים**. דכתיב (דברים כו) ולקח הכהן הטנא מידך: **אם לאוכל**. בכורים חוץ לחומה [ג] לאסור כדמשמע קרא לא תוכל לאכול בשעריך וגו': קל וחומר ממעשר הקל. שהרי כתיב בתחלת המקרא מעשר דגנך ולקמיה מפרש מאי חומר דבכורים ממעשר: **עד שלא קרא עליהן**. ארמי אובד אבי דאם אינו עניין חוץ לחומה תנהו עניין לאיסור אחר הראוי להם: **לפני זריקה שהוא לוקה**. דאם אינו עניין חוץ לחומה תנהו עניין לכך שזהו איסור החמור שאתה יכול לתתו לענין לאו שאין בו אזהרה מפורשת במקום אחר אלא עשה בלבד (שם יב) ודם זבחיך ישפך והדר והבשר תאכל [כ]: קל וחומר מתודה ושלמים. ולקמיה מפרש מאי חומריה דבכור מתודה ושלמים: **אפילו לאחר זריקה שהוא לוקה**. אם זר הוא שאין הבכור נאכל אלא לכהנים וזו היא אזהרתו ובמקום אחר עשה הוא דאשכחן בה אך בכור שור וגו' ובשרם יהיה לך וגו' (במדבר יח): **אם לאוכל לאחר זריקה**. והוא זר קל וחומר מבכור ולקמיה מפרש מאי חומרא דחטאת מבכור: חוץ לקלעים. ואזהרת עשה מצינו בה במקום אחר (ויקרא ו) במקום קדוש תאכל בחצר אהל מועד: לאוכל

ורבנן ברייתא נשמה חשובה חטה לא חשובה. תימה דבפרק גיד הנשה (חולין דף לו. ועט: ושם) אמרינן שאני גיד דבריה הוא ולא בטיל ואע"ג דלית ביה נשמה וי"ל דהכי קאמר שאני גיד דבריה הוא וכיון [ד] דאתיא מבריית נשמה שפיר הויא בריה ולא גרעה דהא נבלה דקא אתי מבריית נשמה ואעפ"כ לא הויא בריה אלא על כרחך הטעם תלוי דכל שאובד שמו כשנתתך הוי בריה וניחא מנבילה שאינו אובדת שמה שלפעמים אף כשנתתכה קורין אותה נבילה ולכך לא הוי בריה אבל גיד אובד שמו על ידי שנתתך אבל ק"ק לי [ה] מאי קאמר הכא בריית נשמה חשיבא ליה לימא [ו] דלדבריו דר"ש (ז) אמרי לדידן אפילו נמי אית ביה נשמה לא הוי בריה אלא לדידן דבריה הוא אודי לי מיהא דכיון דליכא נשמה דבטלה: דלמאי

[א] קורא את השם ואינו צריך להפריש מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר ודאי טובלו ומר סבר ודאי אינו טובלו אמר ליה אביי אי הכי אדמיפלגי בספיקו ליפלגו בודאי אלא דכולי עלמא ודאי טובלו והכא בהא קא מיפלגי מר סבר לא נחשדו עמי הארץ על מעשר עני של דמאי כיון דממונא הוא אפרושי מפריש ורבנן סברי כיון [א] דטריחא ליה מילתא [ב] לא מפריש: כמה יאכל מן הטבל וכו': אמר רב ביבי אמר רבי שמעון בן לקיש מחלוקת בחטה אבל בקמח דברי הכל כזית ורבי ירמיה אמר רבי שמעון בן לקיש כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו תנן אמר להם ר' שמעון אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב אמרו לו מפני שהיא כברייתה אמר להן אף חטה אחת כברייתה חטה אין קמח לא לדבריהם קאמר להו לדידי אפילו קמח נמי אלא לדידכו אודו לי מיהת דחטה אחת כברייתה ורבנן [ג] בריית נשמה חשובה חטה לא חשובה תניא כותיה דרבי ירמיה [ד] רבי שמעון אומר כל שהוא למכות לא אמרו כזית אלא לענין קרבן: **מתני'** האוכל בכורים עד שלא קרא עליהם [ד] קדשי קדשים חוץ לקלעים [ה] קדשים קלים [ו] ומעשר שני חוץ לחומה [ז] השובר את העצם בפסח הטהור ה"ז לוקה ארבעים אבל [ח] המותיר [ט] בטהור [י] והשובר בטמא אינו לוקה ארבעים [יא] הנוטל אם על הבנים [יב] רבי יהודה אומר לוקה ואינו משלם וחכמים אומרים [יג] משלם ואינו לוקה [יד] זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה: **גמ'** אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן זו דברי רבי עקיבא סתימתאה אבל חכמים אומרים [טו] בכורים הנחה מעכבת בהן קריאה אין מעכבת בהן ולימא זו דברי רבי שמעון סתימתאה הא קא משמע לן דרבי עקיבא כרבי שמעון סבירא ליה מאי ר' שמעון [טז] דתניא [יז] ותרומת ידך אלו בכורים אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר הקל ומה מעשר הקל אוכלן [יח] חוץ לחומה לוקה בכורים לא כל שכן הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מבכורים עד שלא קרא עליהן שהוא לוקה [יט] ונדבותיך זו תודה ושלמים אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר הא לא בא הכתוב אלא [כ] לאוכל בתודה ובשלמים לפני זריקה שהוא לוקה [כא] ובכורות זה הבכור אמר ר' שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה ק"ו ממעשר אם לפני זריקה ק"ו מתודה ושלמים הא לא בא הכתוב אלא [כב] לאוכל מן הבכור אפי' לאחר זריקה שהוא לוקה [כג] בקרך וצאנך זו חטאת ואשם אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר אם לפני זריקה קל וחומר מתודה ושלמים אם לאחר זריקה קל וחומר מבכור הא לא בא הכתוב אלא [כד] לאוכל מחטאת ואשם אפילו לאחר זריקה חוץ לקלעים שהוא לוקה [כה] נדריך זו עולה אמר ר"ש מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה ק"ו ממעשר אם לפני זריקה קל וחומר מתודה ושלמים אם לאחר זריקה ק"ו מבכור אם חוץ לקלעים קל וחומר מחטאת ואשם הא לא בא הכתוב אלא

מסורת הש"ס עם הוספות

א) זבחים ד. שבועות כא: כד. מעילה יח., ב) שבועות ג: פסחים פג. פד., ג) [חולין קמא. לעיל טז.], ד) [עי' בתוספתא פ"ד], ה) לקמן יח:, ו) חולין קכ: פסחים לו: [יבמות עג: מעילה טו:], ז) בעמוד זה, ח) יט:, ט) טז., י) חולין קמא. עיי"ש, כ) פסחים עז:, ל) [וע"ע בתוס' חולין לו. סד"ה מ"ט דרבנן].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קדשים וכו' מעשר שני הא תנא: (ב) תוס' ד"ה ורבנן וכו' דלדבריו דר"ש קא אמרי וכו' אודי לן מיהא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' דטריחא. נ"ל דסניא:

ליקוטי רש"י

צירעה. שרץ העוף היא וגם שורצת על האדם ויש בה אלו חמש לאוין ומוסיף עליה לאו דשרץ העוף במשנה תורה (דברים יד יט) וכל שרץ העוף טמא הוא לכם לא יאכלו שרץ לשון רחוש ונענוע ואינו נראה ואין בהמה וחיה הנבוהין מן האדם בכלל שרץ הלכך לא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף וגו' דכתיב בקדושים תהיו אינו מן המנין דלאו בשרצים כתיב [פסחים כד:]. **ריסק תשעה נמלים** וכו' משום **בזית גבילה**. חייב דבריה היא ולא גריכה שיעור כדתנן באלו הן הלוקין (מכות דף יג.) באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב משום שהיא בבריתה אלמא בריה אסורה בכל שהוא אבל לאו דנבלה ליכא לחיובי משום בריה דכשנבראת לא היה עליה שם נבלה הלכך אלאו דנבלה לא מיחייב עד כזית [חולין קב:]. **ואפילו מעשר עני**. דקיל כלדקה בעלמא דלאו לד קדושה אית ביה. **ואכלו בשעריך**. בשנה השלישית משתעי קרא [יבמות פו.]. **ר"א אומר אין צריך לקרות את השם**. רבי אליעזר אומר הלוקח פירות מעם הארץ בשנה השלישית ובא לו להפריש מעשר עני אינו צריך לקרות עליו שם מעשר עני דלמעשר ראשון ליכא למיחש דליתי לו ראיה דלא יהביה עם הארץ וליתיב ליה ולתרומה ליכא למיחש דלא נתשדו עמי הארץ על התרומה דאית בה עון מיתה ומעשר שני ליכא בשנה השלישית אבל בתרומת מעשר מיחייב דלא למדנו בה עון מיתה אלא מהיקשא דתרומה גדולה והואיל ולא כתיב בה בפירוש מיתה מש"ה לא ליתי ע"ה [להיקשא] ולא מפרש ממנה תרומת מעשר ועל (אותו) מעשר עני אין צריך לקרות עליו אפילו שם מעשר [נדרים פד.]. [ע"כ שייך לדף טז:].

עין משפט נר מצוה

מד **א** מיי' פ"ט מהל' מעשר הלכה ג:
מה **ב** מיי' שם הל' ח:
מו **ג** מיי' פ"ב מהל' מאכלות אסורות הל' כא סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סי' ק סעיף ח:
מז **ד** ה מיי' פי"א מהל' מעשה קרבנות הל' ה סמג לאוין שכה:
מח **ו** מיי' פ"ב מהל' מעשר שני הל' ה סמג לאוין רסד:
מט **ז** מיי' פ"י מהל' קרבן פסח הל' א סמג לאוין שכו:
נ **ח** מיי' שם הל' יא:
נא **ט** מיי' שם הל' ח:
נב **י** מיי' פי"ג מהל' שחיטה הל' א סמג לאוין רסה טוש"ע י"ד סי' רלב סעיף ו:
נג **כ** מיי' שם הל' ב ופט"ז מהל' סנהדרין הל' ד ופי"ח הל' ב ופ"א מהל' נערה הלכה ז ופ"א מהל' מתנות עניים הל' ג:
נד **ל** מיי' פ"ג מהל' בכורים הל' ג והל' ד סמג לאוין רס:
נה **מ** מיי' פי"א מהל' מעשה קרבנות הל' ד סמג לאוין שכד:
נו **נ** מיי' פ"א מהלכות בכורות הל' טז סמג לאוין שמג:
נז **ס** מיי' פי"א מהל' מעשה קרבנות הל' ה סמג לאוין שכה:

תורה אור השלם

א) לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ וְכָל נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת יָדֶךָ: [דברים יב, יז]

הגהות וציונים

[ה] צ"ל **אוכלו** (כ"ה בדפוס ויניציאה ר"ץ): [ג] צ"ל **ממתניתא** (גליון) מהרש"א, רש"ש: [ד] כאן צ"ל הפסק נקודה (ד"ס ע"פ כת"י הגמ' הגורס **לאוכל בכורים** במקום "לאוכלן"). ברש"י כת"י נוסף **הוא בא**: [ל] צ"ל **דכיון** (באה"מ): [ה] רש"א **וי"ל** (גליון וע"ע שם בישוב הגירסא:

קורא שם וא"צ להפריש. אלא נותן עיניו בגד זה ואומר מכאן אני נוטל ואוכלו הוא בעצמו דהמוליא מחבירו עליו הראיה דאמר ישראל לעני איתי ראיה דלא הפרישו עם הארץ ויהיבנא לך והכי אמרי' בפ' בתרא דסוטה (דף מח.) מעשר ראשון ומעשר עני המע"ה. **לא נחשדו ע"ה על מעשר עני**. דודאי מפרשי ליה דלא איכפת להו דהדר קא אכלי ליה כיון דאי בעי מפקר להו לנכסיה כו'. **ורבנן סברי**. ודאי נחשדו ולא מפרשי דהא דאמרת דמפקר להו לנכסיה הא לא עבדי דסבר אי מפקרנא לנכסאי דילמא אתי איתים אחרינא וזכי בהו הלכך נחשדו [נדרים פד:]. **רבי שמעון אומר כל שהוא למכות וכו'**. דתניא ר"ש אומר כל שהוא בכל האיסורין. **למכות**. בהתראה. **ולא אמרו בכזית**. הלכה למשה מסיני אלא לענין קרבן דשגגת כרת [שבועות כא:]. **המותיר בטהור**. בפסח טהור וכשר [שבועות ג:]. אפילו בטהור והשובר בטמא אינו לוקה לא המותיר משום לא תותירו ולא שובר בטמא משום לא תשברו [פסחים פד.]. **השובר**. את העצם בטמא אינו קופג את הארבעים המותיר בטהור אפילו בטהור וכ"ש בטמא [שבועות ג:]. **זה הכלל וכו' אין לוקין עליו**. אלא אם כן לא קיימו תוך כדי דיבור למאן דאמר קיימו ולא קיימו אלא משלם תוך כדי דיבור ואינו לוקה ואם לא שלם לוקה וצריך לשלם אחר לקיחה משמע ולמאן דאמר ביטלו ולא ביטלו בעי עד שישמוט אותה ואי לא לא לקי [חולין קמא.]. **ותרומת ידך אלו בכורים**. דכתיב בהו יד ולקח הכהן הטנא מידך (דברים כו) [פסחים לז:]. **סתימתאה**. הרבה סתם משנה סתם ר' שהן דברי רבי עקיבא וי"מ סתימתאה כל הסתומין תלמידיו היו כדאמר בסנהדרין (דף פו.) סתם משנה ר"מ סתם תוספתא ר' נחמיה סתם ספרא רבי יהודה וכולהו סתימתאי אליבא דר' עקיבא אך קשה בעיני לפרש כן שמצינו בכמה מקומות בשם ר"א בר' יוסי סתימתאי רבי מנחם בר רבי יוסי סתימתאי בפרק בני העיר (מגילה דף כו.) [מגילה ב.]. יש מפרשים רבי עקיבא סתימתאה דאמרינן בסנהדרין באלו הן הנחנקין (דף פו.) סתם משנה רבי מאיר סתם ברייתא רבי נתן סתימתאי רבי מנחם בר רבי יוסי סתימתאי היא דהא בכמה דוכתין אמרינן רבי מנחם סתימתאה רבי שמעון סתימתאה אלא רוב משניות איכא בהש"ס סתומות אליבא דר' עקיבא [בכורות ל.]. שיש משנה וברייתא הרבה וכולהו אליבא דרבי עקיבא ולאו מילתא היא דהא בכמה דוכתין אמרינן רבי מנחם סתימתאה רבי שמעון סתימתאה אלא רוב משניות איכא בהש"ס סתומות אליבא דר' עקיבא [בכורות ל.]. שיש משנה וברייתא הרבה שאמר ר' אלעזר בר' שמעון ורגילים התנאים לסדרן במשנה בלשון סתם [חולין ל.]. הרבה משמועותיו נשנו סתם במשנה ובברייתא [כתובות קא:].

דלמאי דסבירא ליה לדידיה מסרם ליה לקרא ודריש ליה. דאילו היה דורש המקרא כסדרו לא היה נפקא ליה מקרא כדדרים השתא כדפ"ה ואם תאמר אכתי אמאי משבח לר' שמעון בכך אדרבה קשה מנלן למדרש הכי ולסרוסי לקרא ויש לומר דשפיר קדרים דעל כרחך בכור לא אתא לקודש זריקה אע"פ שנכתב קודש לתודה (ה) דמכל מקום אי להכי אתא ליתיק מייה וילפינן ליה שפיר מתודה שנכתב בסוף כך נראה למשי"ת וכדפירש בתוספות דעל כרחך תודה אתיא לקודש זריקה דאיסורא אחרינא ליכא לאוקמא בה דליכא לאוקמי (ג) (בה[ד]) אחר זריקה דשרי לזרים והלכך ליכא למימר דמוקמינן בכור שנכתב קודש לפני[ה] זריקה דאתי בקל וחומר מתודה (ג) וכולהו דמסתבר דהא מכל מקום על כרחך צריך לאוקמי תודה לפני זריקה אע"ג דחד לד חמור הוא אצל עולה מכל מקום לא אתא אלא להכי כדפירש[ו] ואם כן סוף סוף משמע (ד) בנכור: **איסורא** בעלמא. איתא בכולהו (ה)[ז] הא דמרבה אזהרה לכל חד וחד והוי[ח] בדבר חדש היינו איסורא בעלמא אבל עיקרא[ט] דמלקות דכל חד וחד אתא חוץ[י] לחומה ואתי ק"ו דר' שמעון ומגלה בכולהו איסור בכל חד וחד בחדש בבכורים עד שלא קורין ובתודה עד שלא זרק ואם תאמר ומנא ליה לר' שמעון לפרוסי איסור חדש בהו הא צריכא למלקות חוץ לחומה ומאי קאמר בבכורים חוץ לחומה קל וחומר ממעשר אלא[יא] לא בא הכתוב אלא לאוכל עד שלא קרא עליהן הא שפיר איצטריך למלקות לחוץ לחומה וכן לכולהו ויש לומר דמסתברא ליה לר' שמעון דכל קרא אתא לשני דברים לאיתויי איסור חדש וגם לאיתויי נמי למלקות חוץ לחומה והכי קאמר אם ללמדנו בבכורים איסור לחוץ לחומה הרי קל וחומר ממעשר אלא לאורויי איסור דעד שלא קרו וגם נמי אתו[יב] למלקות לחוץ לחומה[יג] והא דקתני[יד] בתודה ושלמים אלא לאוכל לפני זריקה לאו דוקא לאו דוקא אלא איסור בעלמא ובכולהו לוקה לאו דוקא ופריך והא אמר רבא זר שאכל מן העולה לפני זריקה כו' לר' שמעון לוקה חמש חד משום חוץ לחומה דאתי בקל וחומר ממעשר וחד משום לאו דלפני זריקה כו' אלמא דר' שמעון מלקות קאמר ולא איסורא ומשני מאי חמש חמש איסורי וליכא מלקות אלא באוכל חוץ לחומה גרידא[טו] והא אין תנן אלו הן הלוקין פירש הקונטרס וקתני בכורים עד שלא קרא עליהן וקדשי קדשים חוץ לקלעים מה שהזכיר בקונטרס קדשי קדשים קשה דמזה לא משני מידי כדפירש הקונטרס גופיה במסקנא לכ"ע לפרש דהש"ס לא פריך אלא מבכורים דמקדשי קדשים לא פריך הש"ס דהתם איכא אזהרה כמו שאפרש[טז] מבשר בשדה טרפה כדפי' הקונטרס בסמוך (ו) אבל מקדשים קלים לא פריך הש"ס דהתם עיקר מלקות איכא מפשטיה דקרא בלא שום ייתור[יז] מכדי כתיב והבאתם שמה לכתוב לא תוכל לאוכלם וקאי אקרא דלעיל שהם מפורשים בו הלכך לאוכל חוץ לחומה (ז) לקי לא בעי קרא שהרי כולן מפורשים בו ולכך לא הוי לאו שבכללות מהדר פרושי בכל חד למה לי שמע מינה ליחודי לאו לכל חד וחד כאילו כתוב בכל אחד פעם שניה לאו דחוץ לחומה וכיון דאינו ענין לו תנהו ענין לדבר אחר הלכך בכורים לאוכל עד שלא קרא עליהן אתא וכן לכל חד וחד למילתיה לדבר חדש ואם תאמר בכל הקדשים הכתובים בכאן דייך אם תתן הלאו ענין למלקות לפני זריקה בכולן חוץ מבכורים אע"ג דילפינן מקל וחומר אין מזהירין מן הדין דבשלמים ותודה ע"כ צריך לאוקומי קודם זריקה דלא שייך בהו איסור דבכורים ופרש"י אין הכי נמי דהא (ח) דפטרינן לכולהו איצטריך באוכל לפני זריקה והא דר' שמעון מפרש לבכור לאוכל אחר זריקה איסורא קאמר מחטאת ואשם דתני חוץ לקלעים לוקה היינו משום בשר בשדה טרפה לא תאכלו הוא דנפקא כדלקמן[יח] ולוקה חמשה דאמר רבא חמש איסורי קאמר וצריך לומר הכא כדפרישית לעיל דרמינן ליה לר"ש[יט] דבכור אתי לאזהרה דאיסורא לאחר זריקה והא איצטריך ללקות לאוכל [חוץ לחומה לפי[יח]] שאין עושין מן הדין אלא משמע ליה דלאו דבכור ודכולהו אתו לשני דברים חדא לאיסור וחדא למלקות לפני זריקה ולכך אמר ר"ש דלאו דבכור לא הוצרך לאיסור לפני זריקה דמקל וחומר דתודה למדנו אלא איסור דלאחר זריקה וכן בחטאת ועולה ע"כ[יט] וטובא קשה דמנא ליה הא לר"ש דאזהרה דכל חדא אתו משום איסור ומלקות דהא אזהרה דבכורים לא אתי אלא למלקות בבכורים דעד[כ] שלא קרא ולשום איסור חדש לא אתי ותודה[כא] נמי לא אתי אלא למלקות דלפני זריקה ומנליה דאינך אתו בשביל איסור חדש דבכל חד אימא דלא אתי אלא משום מלקות דלפני זריקה גרידא ותו מאי קאמר בתודה ובכולהו אי לחוץ לחומה קל וחומר ממעשר היה לו לומר דמגופיה (ט) אתא[כב] דמכתב לא תוכל לאוכלם[כג] דבשביל זה לא היה לו למהדר ולפרש ועוד קשה לישנא[כד] דר"ש דאמר אלא לאוכל מבכור אחר זריקה שלוקה ואינו אלא איסור בעלמא ועוד קשה דכיון דהא דמרבינן איסורין (י) בעלמא הוא כדפירש הקונטרס

לאוכל עולה. אפי' לאחר זריקה ואפי' כהן שהוא לוקה ואזהרת עשה אשכחן בה בעלמא (ויקרא ח) וערכו בני אהרן וגו' כליל היא ולא לאכילה: דילידא אימיה בר' שמעון תיליד. כל שאמו יולדת תדקש רחמים יהי רצון שיהא כר' שמעון: **ואע"ג דאית ביה פירכא.** למילתיה כדמשכח פירכא בכולהו ואזיל: **בבורים.** מותרים לאונן לר' שמעון ביבמות בפרק הערל (דף עג:): **אונן.** יוס מיתת מתו[ז]: **טעון כסף צורה.** לפדיונו דכתיב (דברים יד) ונתת הכסף בידך דבר שיש עליו צורה[ח]: בכור אינו טעון לא סמיכה ולא נסכים. כדתנן במנחות בפ' שתי מדות (דף נב.): **אלא מאי היא דילידא אימיה בו'.** הואיל ואית פירכא למילתיה מהו שבחו: **דלמאי דסבירא ליה מסרם לקרא ודריש ליה.** לפי דעתו שהחומרים שהוא מונא בחותו שהוא מונא חמורים נראין לו חומר סרס את המקרא לדורשו בהפך למצוא איסורין שמצא שאם דרשו כסדרו לא היה יכול ללמוד ממנו האיסורין הללו בכל אחד ואחד שאם דרש תחלה ובכורות זה הבכור וכי מה בא ללמדנו אם לאוכלו חוץ לחומה ק"ו ממעשר אם לאוכל לפני זריקה ק"ו מתודה ושלמים אין זה נכון שעדיין לא מצאו בתודה ושלמים ועל כרחו היה צריך לומר הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מן הבכור לפני זריקה שהוא לוקה ומעתה אין לו אזהרה לאוכל ממנו לאחר זריקה והוא זר וכן בכולן זה אחר זה: **וכי מזהירין מן הדין.** דקאמר אם לאוכלו חוץ לחומה קל וחומר ממעשר כו' ותו אם לפני זריקה קל וחומר מתודה[ג]

אלא [א]לאוכל מן העולה לאחר זריקה אפילו בפנים שהוא לוקה אמר רבא דילידא אימיה כר"ש תיליד ואי לא לא תיליד[ב] ואע"ג דאית להו פירכא מאי[ג] חומרא דבכורים ממעשר שכן [ב]אסורים לזרים אדרבה מעשר חמור שכן [ג]אסור לאונן ומאי חומרא דתודה ושלמים ממעשר שכן טעונין מתן דמים ואימורין לגבי מזבח אדרבה מעשר חמור שכן [ד]טעונין[ד] כסף צורה ומאי חומרא דבכור מתודה ושלמים שכן קדושתו מרחם אדרבה תודה ושלמים חמורים שכן טעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ומאי חומרא דחטאת ואשם מבכור שכן קדשי קדשים אדרבה בכור חמור שכן קדושתו מרחם ומאי חומרא דעולה מחטאת ואשם שכן כליל אדרבה חטאת ואשם חמירי שכן מכפרי וכולהו חמירי מעולה דאית בהו שתי אכילות אלא מאי דילידא אימיה כרבי שמעון דלמאי דסבירא ליה לדידיה מסרם ליה לקרא ודריש ליה וכי מזהירין מן הדין הא [ה]אפילו למאן דאמר עונשין מן הדין אין מזהירין מן הדין איסורא בעלמא והאמר רבא זר שאכל מן העולה[ו] לפני זריקה חוץ לחומה לרבי שמעון לוקה חמש חמשה איסורין הוו והא אנן תנן אלו הן הלוקין אלא

דלמא כולהו לחוץ לחומה אתו ודקאמרת קל וחומר אין מזהירין מן הדין ואין כאן אם אינו ענין: **ואפי' למאן דאמר בו'.** דהא ר' יצחק דאית ליה באחותו בת אביו ובת אמו עושין מן הדין[ז] וגבי אזהרה איכא קרא יתירא: **איסורא בעלמא.** האי דקא מייתי בכולהו אזהרה בק"ו לאיסורי בעלמא קאמר ולא למלקות: **זר שאכל מן העולה בו'.** זר קאמר ואע"ג דכהן לגבי עולה זר הוא הכא זר דוקא קאמר דאי כהן בגר ליה חד לאו דהא חמש דקאמר חד משום חוץ לחומה דאתי בקל וחומר ממעשר וחד משום לפני זריקה דאתי בקל וחומר מתודה ושלמים וחד משום זר גמור אפי' לאחר זריקה דאתי בקל וחומר מבכור וכ"ש לפני זריקה וחד משום אוכל חוץ לקלעים דאתי בקל וחומר מחטאת ואשם וחד משום אוכל עולה ואפילו כהן ובתוך הקלעים וכל שכן זר חוץ לקלעים וחוץ לחומה אלמא לוקה חמש: **משום חמשה איסורים.** קאמר ולא ללקות עליהן: **והאנן תנן אלו הן הלוקין.** וקתני בכורים ואוכל קדשי קדשים חוץ לקלעים: קרא

מסורת הש"ס עם הוספות

א) עי' תוס' יבמות עג: ד"ה ור"ש, ב) [זבחים קו: עיין עושין מן הדין עי' עוד בסנהדרין נד. וש"נ], ג) עי' תוס' יבמות לג. ד"ה אלא, ד) זבחים ק:, ה) ב"מ מז:, ו) עיין תוס' לעיל יד. ד"ה ואידך, ז) לעיל ע"א, ח) יח ע"א.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה דלמאי וכו' קודם לתודה דאי להכי כל"ל ותיבת דמכל מקום נמחק: (ב) בא"ד דליכא לאוקומיה לאחר זריקה דהא שרי לזרים כל"ל ותיבת בה נמחק: (ג) בא"ד בקל ומומר מתודה והכי מסתבר דהא: (ד) בא"ד סוף סוף משמע דבבכור אתא לאחר זריקה הס"ד: (ה) ד"ה איסורא כו' בכולהו פי' הא דמרבה וכו' בכל חד וחד בדבר חדש בבכורים עד שלא קרא ובתודה: (ו) בא"ד כדפי' הקונטרס בסמוך ומקדשים קלים נמי לא פריך כל"ל ותיבת אבל נמחק: (ז) בא"ד חוץ לחומה לא צריך קרא שהרי כולן כל"ל ותיבת לקי נמחק: (ח) בא"ד אין הכי נמי דהא דדרשינן לכולהו איצטריך לאוכל לפני וכו' וחטאת ואשם דקתני חוץ לקלעים: (ט) בא"ד דמגופיה דקרא אתא דמני: (י) בא"ד ועוד קשה דכיון דהא דמרבינן איסורין דבעלמא הוא דקאמר כדפי' הקונטרס למה לי מיפוק ליה דבכל חד וחד בכתוב קרא לאיסור כדפי' הקונטרס לעיל כל"ל וג"כ פי' דליכא בכל חד עשה דתודה שמעינן מקרא ודס זבחיך יאכל והבשר תאכל ובכור כתיב אך בכור שור וגו' ובשרם יהיה לך גו' וכן בחטאת ואשם ועולה כדפרש"י בעמוד זה:

ליקוטי רש"י

אפילו למ"ד עונשין מן הדין. אפילו למ"ד בסמכת מכות עושין מדין ק"ו מודה דאין מזהירין מן הדין דתניא בפ"ק דמכות (דף ה:) אים כי יקח את אחותו וגו' אין לי אלא בת אביו שלא בת אמו בת אמו שלא בת אביו ובת אמו מנין תלמוד לומר ערות אחותו גילה והלא קל וחומר הוא למדתה שאין עושין מן הדין וכן לענין אזהרת ערות אחותך בת אביך וגו' אין לי כו' עד שאין מזהירין מן הדין ופליגי תנאי בפ' בתרא ואיכא דדרים להאי אחותו גילה דגבי עונש לדרשא ועונש בבת אביו ובת אמו קסבר עושין מן הדין ואילו אחותך היא דגבי אזהרה דילפינן מיניה אין מזהירין מן הדין דלא אפנייה לדרשא אחריתי [זבחים קו:].

עין משפט נר מצוה

נח **א** מיי' פי"א מהל' מעשה קרבנות הל' ח סמג לאוין שכא:

נט **ב** מיי' פ"ג מהל' פיכורים הל' ח:

ס **ג** מיי' פ"ג מהל' מעשר שני הל' ה סמג לאוין רסד:

סא **ד** מיי' פ"ד מהל' מעשר שני הל' ט:

הגהות וציונים

(א) עי' ריטב"א דל"ג תיבות "ואי לא לא תיליד" דהרבה יש למטה מר"ש שטוב להוליד, ועי' ערוך לנר: **ב)** צ"ל **טעון** (מצור דבש, וכ"ה בראשונים וכת"י): **ג)** בכת"י נוסף **ושלמים: ד)** צ"ל **בזר** וכ"א ברש"א (גליון): **ה)** תוס' רבינו פרץ **בלפני: ו)** גירסת רש"א לאוקמי תודה **להכי כדפי' אע"ג דייחד הוא אצל עולה** וא"כ סוף סוף כו' (גליון) ובמהרש"ל הגיה **כדפירישית: ז)** יש להוסיף **פ"ה** (ב"ש, וכ"ה בתוס' רבינו פרץ, דדברי התוס' עד יח ריש ע"א "קשו שפיר" הם ביאור שיטת הקונטרס): **ח)** "והוי" מיותר (ב"ש, וכן בתוס' שאנץ ותוס' רבינו פרץ ליתא): **ט)** תוס' שאנץ ותוס' רבינו פרץ **עיקר קרא: י)** צ"ל **לחוץ** (באה"מ, וכ"ה בתוס' שאנץ ותוס' רבינו פרץ): **יא)** תוס' שאנץ ותוס' רבינו פרץ (וכדלעיל בע"א): **יב)** תוס' רבינו פרץ **אתא: יג)** בתוס' שאנץ ותוס' רבינו פרץ נוסף **וכן יש לפרש בכולהו כך יש להוסיף ולפרש פי' רש"י: יד)** עי' מהר"ם דמכאן מתחיל דבור חדש וכ"ה בדפו"י ובמהרש"א דפו"ר, ולפנינו ע"פ מהרש"ל דפו"ר: **טו)** נדצ"ל **שמפרש** (באה"מ, ואפשר דצ"ל כן במהרש"ל): **טז)** עי' מהר"ם דכאן מתחיל דבור חדש וכ"ה בדפו"י ובמהרש"א דפו"ר, ולפנינו ע"פ מהרש"ל דפו"ר: **יז)** צ"ל לר"ש **דאמר** דבכור (ר"ש מדעסויא): **יח)** גי' רש"ל, וגי' רש"א ונ"י לאוכל **לפני זריקה** (גליון): **יט)** בתוס' רבינו פרץ נוסף **שיטת הקו': כ)** צ"ל **עד** (מהרש"א): **כא)** תוס' רבינו פרץ **ואזהרה דתודה: כב)** צ"ל **דבגופיה כתיב** (מהרש"א, וכ"ה בתוס' רבינו פרץ ותוס' שאנץ): **כג)** בתוס' רבינו פרץ נוסף **בדקאמ' הכא: כד)** תוס' שאנץ **לישנא:**